

לפעמים שריפות הן התחלות

כיצד לוודא שספרי התורה יישארו בטוחים?

השרפה הגדולה

הברזילאים עמדו והביטו בעיניים קרועות לרווחה בלהבות שהיתמרו ממבנה המוזיאון הלאומי בעיר ריו דה ז'ניירו, ומכלות את תכולתו יקרת הערך. פריטים נדירים מהאוסף המוזיאוני הגדול ביותר באמריקה הדרומית הפכו למאכולת אש. גם המבנה היה שכיית חמדה של ממש: הוא הוקם בשנת 1818, ושימש כמשכנה של הקיסרית שהגיעה במקור מפורטוגל.

בשוך הדליקה, התבצע אומדן הנזק. התגלה שספר תורה העתיק, שנכתב בתימן במאה ה-13, ניצל בנס. שנתיים קודם לכן הוא הועבר לספריית האוניברסיטה הסמוכה לבניין המוזיאון לצורכי שיקום, וכעת שרד את השריפה.

ספר התורה העתיק נרכש על ידי פרדו השני, הקיסר השני והאחרון של האימפריה הברזילאית. פדרו היה ידוע כתומך נלהב בידע, בתרבות ובמדעים. הוא אהב ללמוד שפות, ועברית הייתה בין 14 השפות בהן שלט.

לפדרו השני יש סיפור כמעט תנכ"י. הוא הומלך בגיל חמש (בספר מלכים מסופר "בן שבע שנים יהואש במלכו", מלכים ב, י"ב, א). בגיל 15, בשנת 1841, הוכתר כקיסר וקיבל את כל הסמכויות. פדרו השני שלט בברזיל במשך 49 שנים, והיה ידוע כמי שפיתח את המדינה מאוד, הביא לברזיל את הרכבות, הטלגרף, הטלפון וכל יתר החידושים הטכנולוגיים שהיו בזמנו. הוא הפך אותה למדינה מתקדמת.

בתקופתו, הייתה העבדות נהוגה בברזיל, והוא הראשון שהתחיל את המהלך לביטול העבדות ולשחרורם של כל העבדים. בארצות הברית עשה את זה אברהם לינקולן, עליו אמר הרבי שהוא היה מחסידי אומות העולם,

בגלל ששחרר את העבדים (שיחות קודש תש"מ ח"ג ע' 395). ואילו בברזיל, עשה זאת המלך פדרו השני.

כאמור, היה פדרו השני אדם שאהב מדעים, והכיר 14 שפות, אחת מהן לשון הקודש. ישנה חוברת של שירים יהודיים שתורגמו מעברית לצרפתית על ידו. בהקדמה הוא מספר שלמד עברית משני יהודים שפגש בצרפת. הוא זה שקנה ספר תורה עתיק מתימן [?] ספר תורה שניצל מהשריפה.

"שימה בפיהם"

שריפות אינן מושג נדיר בהיסטוריה של עם ישראל. החל מבית המקדש שנשרף ועד לשריפת התלמוד בפריז בשנת 1244, בעקבותיה עברו כל הישיבות מצרפת למדינות אחרות. אבל בסופו של דבר, השריפות לא עצרו את המשך הגדילה וההתפתחות של העם היהודי.

בפרשת השבוע, פרשת וילך, אנו קוראים שמשה רבינו מצווה על עם ישראל את המצווה האחרונה בתורה: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". חובה על כל אחד לכתוב את התורה. הגמרא מוסיפה: "שאע"פ שהניחו לו אבותיו לאדם ס"ת מצוה לכתוב משלו" (סנהדרין כא, ב).

אך משה רבינו הוסיף דבר נוסף: "ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם". אומר הרבי, שחז"ל לומדים מהמילים "שימה בפיהם", שעל המורה ללמד את התלמידים עד שיבינו את הדברים היטב, ובלשונו: "הלימוד עם התלמידים צריך להיות באופן שלא מסתפק שלומד פעם או פעמיים ואם אינו מצליח עוזב את התלמידים לנפשם אלא [?] לפעול בהם בדרך התעסקות שיבינו היטב, וכפי שמצינו ש'רבי פרידא הוה לי ההוא תלמידא דהוה תני לי ארבע מאה זימני [?] וזוהי גם ההוראה אלינו שהלימוד בפועל באופן ד'שימה בפיהם', עד כמה שיצטרך להתייגע אפילו ת' פעמים" (תורת מנחם חלק ל"ה, עמ' 97).

כאשר לומדים עם התלמידים באופן של "שימה בפיהם", ומחדירים בהם ומשננים איתם את הלימוד [?] אזי אין מה לפחד משריפות. השריפה יכולה

לשרוף את הגווילים, אבל האותיות פורחות, כיון שהדברים שילד יהודי יודע אי אפשר לקחת ממנו.

אבל יש כאן משהו יותר עמוק.

שושלת חדשה

חסידים מספרים, שכאשר המגיד ממזריטש היה ילד בן חמש, נפלה דליקה בבית המשפחה. הוא ראה את אמו ממררת בבכי, ושאל אותה: "אמא, כלום יש להצטער כל כך על אבדן בית?"

"לא על הבית אני מקוננת" השיבה האם, "אלא על שריפת מגילת שלשלת היוחסין שלנו. היא מתחילה בתנא רבי יוחנן הסנדלר". "אין בכך כלום", אמר הילד, "אני אמציא לך שלשלת יוחסין חדשה, שתתחיל בי" (סיפורי חסידים תורה, זוין עמ' 155).

הסיפור שלנו מפגיש אותנו עם המגיד ממזריטש בהיותו בן חמש. הילד הצעיר מסמל את החידוש, את הרעננות, בעוד האב והאם מסמלים את המסורת ואת הישן. השריפה האוחזת בבית האב, מסמלת אבדן הייחוס.

הילד הרואה את אמו הממררת בבכי, חושב כי הבכי הוא על הבית שנשרף, על העצים ועל האבנים, ומשום כך איננו מבין על מה הבכי הגדול. דעתו של הילד אינה נתונה למגילת היוחסין. הוא ילד, וילד חי את הייחוסים ואת ההתחדשות, ולא את העבר.

אמו מסבירה לו כי דעתה נתונה לא לבית שנשרף אלא למגילת היוחסין המייחסת את משפחתה וממילא גם אותו עצמו לר' יוחנן הסנדלר. כאשר הילד שומע זאת, הוא מציע לאמו שלשלת יוחסין חדשה, שלשלת יוחסין שתתחיל ממנו.

דבריו של המגיד לאמו משקפים תהליך הרבה יותר עמוק מזה המתרחש בבית השרוף של משפחת המגיד ממזריטש. התהליך הוא בעצם התהליך החסידי, הבא בסערת נעורים אל תוך עולם מסודר ומיוחס, אל תוך עולם

שמורשת העבר הינה משמעותית ביותר עבורו. אל העולם הזה פרצה
החסידות ורצתה להציב מהלך חדש. מהלך שכולו מושפע מרוח נעורים,
מתסיסה רוחנית, מהלך שפותח דף חדש בדרך עבודת ה'.

המגיד הציע לאמו שלשלת חדשה שתתחיל ממנו. הוא חש ברוח המפעמת
בקרבו, ומתוך תחושה עמוקה של תודעה עצמית הוא מציע לה את
השלשלת שלו, את החידוש שלו. ההיסטוריה לימדה אותנו, שהמגיד
ממזריטש קיים את ההבטחה. הוא זכה להעמיד שלשלת ענפה של מנהיגות
חסידית, שהתחילה מהמקום בו הוא עמד ובמידה מסוימת לא נסמכה על
השלשלות שקדמו לה.

חסידים לא מפחדים משריפות. להיפך, זה נותן להם מרץ להתחיל הכול
מחדש.